

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΣΔΔ-ΕΣΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο διαγωνισμός της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης προϋποθέτει, ως γνωστόν, συνδυασμό συνδυαστικής γνώσης της εξεταστέας ύλης και θεμάτων πολιτικής και οικονομικής επικαιρότητας. Τα Πανεπιστημιακά Φροντιστήρια «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ» ξεκινούν άμεσα την προετοιμασία των υποψηφίων σε ολιγομελείς ομάδες για το διαγωνισμό αυτό και παραθέτουν χρήσιμα θέματα ανάπτυξης, τα οποία αντλούνται από την τράπεζα των δεκάδων προσομοιωτικών εφαρμογών που επιμελούνται οι εξειδικευμένοι συνεργάτες μας.

Θέμα

Ένα από τα στρατηγικά εργαλεία που χρησιμοποίησε το κράτος των ΗΠΑ στην καθιέρωση του ως ατμομηχανή της παγκόσμιας οικονομίας είναι το κεντρικό τραπεζικό σύστημα του (Federal Reserve Bank). Τεκμηριώστε τον παραπάνω ισχυρισμό, δώστε την σημασία του Fed και αναφερθείτε στα εργαλεία που δίνει στο Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ. (Χρήμα- Τράπεζες)

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα το Κογκρέσο των ΗΠΑ αποφάσισε πως ήταν απαραίτητο να ιδρύσει ένα κεντρικό τραπεζικό σύστημα, κρατικά ελεγχόμενο με σαφή λογοδοσία, καταλογισμό ευθύνης και έλεγχο. Όλες οι πράξεις του αποτελούσαν αντικείμενο έρευνας από εξωτερικούς οικονομολόγους αλλά και φυσικά σημαντικότατο πυλώνα πράξεων ανοικτής και κλειστής αγοράς στις ΗΠΑ. Οι λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυση του Fed στα 1913 ήταν διάφοροι με κυριότερους την αδυναμία ελέγχου της πληθώρας των ιδιωτικών τραπεζών που εξέδιδαν δικά τους τραπεζογραμμάτια, την ανεπάρκεια της προσφοράς χρήματος στην οικονομία οδηγώντας σε αρνητική ανάπτυξη ή αντίθετα την υπερπροσφορά που οδηγούσε σε ραγδαίο πληθωρισμό και με

την σειρά του μείωση του Aggregate Demand, χειροτέρευση του βιοτικού επιπέδου αλλά και φυσικά μείωση της βιομηχανικής παραγωγής μιας και τα μεταβλητά και πάγια κόστη ανέρχονταν συνεχώς σε μια αγορά που δεν μπορούσε να απορροφήσει το τελικό επεξεργασμένο προϊόν. Έτσι λοιπόν με κύριο αίτιο μια τραπεζική κρίση στα 1907 που είχε ως αποτέλεσμα την μαζική προσέλκυση αποταμιευτών σε εμπορικές τράπεζες με σκοπό εκτεταμένες αποσύρσεις ρευστού (και την αναμενόμενη εξάντληση του σε λίγες ώρες μιας και η τράπεζα λειτουργεί με λογιστικό First In First Out) πέρασε η νομοθετική πράξη του Κεντρικού Τραπεζικού Συστήματος. Ως τέτοιο ορίζεται μια σαφής νομική (και με ιδιότητες φυσικού προσώπου) οντότητα, Ανώνυμος Εταιρία που στόχο έχει να ελέγχει, κατευθύνει, ρυθμίζει, λειτουργεί την τοπική οικονομία σε επίπεδα πλήρους απασχόλησης αλλά και φυσικά να εδραιώνει διεθνές εμπόριο με στρατηγικούς εταίρους ή λοιπούς παίκτες της οικονομίας. Αποτελείται από επιτροπές, συμβούλια των μετόχων, 12 παραρτήματα που τμηματοποιούν την τοπική αγορά, επίσης η Fed έχει άμεση αλληλεπίδραση με τις εμπορικές τράπεζες, το καταναλωτικό κοινό αλλά και λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πχ ασφαλιστικές, ναυτιλιακές, εταιρίες Logistics, ανταλλακτήρια συναλλάγματος, μεταφορών κεφαλαίων μεταξύ κρατών, ηλεκτρονικό εμπόριο και e-banking.

Ας εξετάσουμε τις λειτουργίες του Fed πιο αναλυτικά. Βασική εργασία που επιτελεί είναι η έκδοση νέων χαρτονομισμάτων (με βάση το ΑΕΠ, τις κατευθυντήριες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, την Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων της οικονομίας αλλά και φυσικά των δημοσιονομικών αναγκών της εγχώριας οικονομίας). Αξίζει να σημειωθεί πως τα νομίσματα φέρουν τον τίτλο “legal tender” (νομική αξία, δεν μπορεί να ζητήσει ένας κάτοχος τους την αξία του σε χρυσό μιας και κάτι τέτοιο έχει καταργηθεί εδώ και χρόνια). Τα ελάχιστα διαθέσιμα κάθε τράπεζας επίσης κατευθύνονται από το Fed. Αξίζει να σημειωθεί πως 100 ευρώ αρχικής κατάθεσης με τις απανωτές λογιστικές εγγραφές (χρεώσεις-πιστώσεις) καταλήγει σε πολλαπλάσιο ποσό σαν λογιστικό χρήμα. Όσο λιγότερο το ελάχιστο διαθέσιμο τόσο περισσότερο χρήμα δημιουργείται. Το προεξοφλητικό επιτόκιο είναι κάτι εξίσου σημαντικό μιας και αποτελεί πράξη διευκόλυνσης προς τις εμπορικές τράπεζες αλλά και του ευρύτερου λιανικού και χονδρικού εμπορίου (ρευστότητα, μετακίνηση συντελεστών της παραγωγής). Ακόμα και ο διατραπεζικός δανεισμός τονώνει το εθνικό νόμισμα, ενισχύει την νομισματική κυκλοφορία στον πλανήτη αλλά και φυσικά ενισχύει την επιχειρηματικότητα και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων (με την προϋπόθεση ότι η Κοινωνία της Πληροφορίας βρίσκει εφαρμογή και δεν υπάρχουν εμπόδια εισόδου

στον κλάδο που ο εκάστοτε επιχειρηματίας θέλει να εισέλθει). Η κυβέρνηση στα πλαίσια των κυβερνητικών δαπανών, της συλλογής των φόρων και τις αγορές των ομολόγων χρησιμοποιεί εις βάθος τις εγκαταστάσεις του Fed αλλά και της τεχνογνωσίας του. Το δαιδαλώδες τραπεζικό σύστημα απαιτεί κάποιους εσωτερικούς ελέγχους αλλά και ρυθμιστικές πράξεις τις οποίες το κεντρικό σύστημα ρυθμίζει ώστε να αποφευχθούν χρεοκοπίες, δόλιες τραπεζικές πράξεις ακόμα και ατέλειες της αγοράς (market failures). Η τράπεζα οποιασδήποτε χώρας στηρίζει την ύπαρξη και λειτουργία της στην εμπιστοσύνη που της δείχνει το τραπεζικό κοινό. Τέλος το πιο σημαντικό καθήκον είναι ο έλεγχος της προσφοράς χρήματος με σκοπό την κοπή του σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί να είναι συνεπές με υψηλά και αυξανόμενα επίπεδα παραγόμενου προϊόντος και απασχόλησης και ένα σχετικά σταθερό επίπεδο τιμών.

Ένα ενδεικτικό παράδειγμα της νομισματικής πολιτικής είναι η τακτική του easy money (ελαστικό-“άνετο” χρήμα). Έστω ότι βασικό πρόβλημα της εθνικής οικονομίας είναι η οικονομική ύφεση και η ελλιπής ανάπτυξη. Με την τακτική easy money η Fed χαμηλώνει τα τραπεζικά επιτόκια. Άρα ο κόσμος δεν κρατάει χρήματα εύκολα στις τράπεζες αντίθετα τα καταναλώνει (αυξάνεται η οριακή ροπή προς κατανάλωση Marginal Propensity to Consume). Όμοια το Κεφάλαιο δανείζεται φθηνότερα από πριν άρα μπορεί να κάνει επενδύσεις αγορά εξοπλισμού, προσλήψεις, Marketing κτλ. Σαν αποτέλεσμα των χαμηλών επιτοκίων της εγχώριας οικονομίας οι εξωτερικές οικονομίες παύουν να ζητούν ποσότητες του δολαρίου. Το δολάριο υποτιμάται άρα ο κάτοχος του ευρώ μπορεί να ζητήσει πιο πολλά αγαθά και υπηρεσίες από τις ΗΠΑ (όπως συνέβη πρόσφατα με την ισοτιμία να βρίσκεται 1 ευρώ 1,5 δολάριο). Σαν αποτέλεσμα της κατάστασης η συναθροιστική ζήτηση αυξάνεται (εγχώρια, τοπική) και ενισχύει περαιτέρω την πολιτική easy money.

Αν κάναμε μια ιστορική αναδρομή θα βλέπαμε πως η εγχρήματη οικονομία και ειδικά μια σταθερή όπως είναι του δολαρίου ενίσχυσε κατακόρυφα την παραγωγή, την βιοτεχνία, τις εξαγωγές, ακόμα φυσικά και την κερδοφορία από τοπικούς συλλέκτες νομισμάτων. Έτσι, οδηγηθήκαμε στην αυτοματοποίηση, στην εμπιστοσύνη του καταναλωτικού κοινού προς την παραγωγή, τις οικονομίες κλίμακος αλλά και την αποστροφή της αυτόνομης μικρής παραγωγής που δεν προσδίδει μεγάλη προστιθέμενη αξία στην οικονομία. Μέσο συναλλαγών το δολάριο ακόμα και σήμερα ανεπίσημα ζητάται σε πολλές χώρες του πλανήτη πέρα των ΗΠΑ. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως το κόστος έκδοσης είναι ελάχιστο αλλά η ονομαστική αξία μεγάλη (άρα με δεδομένη την ανταλλαγή νομίσματος με προϊόν και τελική απόσυρση του πρώτου από

την τοπική οικονομία αυτή βγαίνει κερδισμένη). Εργαλείο αποταμίευσης και πλούτου το δολλάριο λειτούργησε ως βασικό νόμισμα σε αγορά ακινήτων, ομολόγων, αξιόγραφων στον πλανήτη, περίφημα δε είναι τα ειδικά τραβηχτικά δικαιώματα με το δολάριο να έχει θέση σε αυτά στον παγκόσμιο δανεισμό. Πολλές πολυεθνικές στις στρατηγικές τους στην απευθείας ξένη επένδυση χρησιμοποίησαν το αμερικάνικο νόμισμα καθιερώνοντας το και ανεπίσημα ως βασικό εργαλείο οικονομικής δραστηριότητας στο εξωτερικό. Δεσπόζουσα θέση στις ιδιότητες του χρήματος έχει το μέσο της σύναψης δανείων. Κατά κάποιους οικονομολόγους ο καπιταλισμός μας δίνει περισσότερα από αυτά που μας λείπουν αλλά και κίνητρο για εργασία. Τα δεκάδες υποκατάστατα χρήματος που κυκλοφόρησαν πριν δεκαετίες στις ΗΠΑ όπως ομόλογα, δάνεια, επιταγές, κουπόνια, κάρτες αφοσίωσης πελατών, συναλλαγματικές, γραμμάτια σε διαταγή, αλλά και φυσικά τραπεζικές θυρίδες, ATM, phone banking, e-dollars, χρεωστικές κάρτες, πιστωτικές κάρτες οδήγησαν σε μια άνευ προηγουμένου αύξηση του τοπικού πλούτου και της συναθροιστικής ζήτησης. Έχοντας υπόψη μας τους ανεξάντλητους υλικοτεχνικούς πόρους της ηπείρου αυτής αλλά και των οικονομικών μεταναστών που προσέφεραν χαμηλού κόστους εργατικά χέρια, σε συνδυασμό με την πρόοδο της τεχνολογίας και του επιστημονικού Management είναι προφανής ο λόγος της εδραίωσης των ΗΠΑ ως βασικότατο κομμάτι του παγκόσμιου οικονομικού κύκλου.

Επιμέλεια κειμένου:

Τσιρώνης Γ. (BSc, MSc Leicester School of Management)